

ЮВІЛЯРІЙ

УДК 82.091(477.95)(092)

Ю.Л. Булаховська

ДЕКІЛЬКА СЛІВ ПРО АНАТОЛІЯ РОМАНОВИЧА ВОЛКОВА ЯК ЮВІЛЯРА

Серед сучасних українських славістів-зарубіжників, які водночас брали активну участь й у дослідженнях української, російської та західноєвропейських літератур й завжди «дискусійної» теорії літератури, Анатолій Романович Волков був і є постаттю дуже помітною. Про це свідчить список наукових праць та «живі» відгуки колег і студентів. Його особистий літературознавчий доробок — це монографії про Ярослава Гашека (1957), про драматургію Карела Чапека (1972); його роль керівника й автора низки розділів у таких недавніх вартисних виданнях, як «Лексикон загального та порівняльного літературознавства» (2001); колективна монографія «Традиційні сюжети та образи» (2004). Можна говорити спеціально про статті з питань теорії літератури й, зокрема, порівняльного літературознавства: про «фіксовані в друці» доповіді, наприклад, про образ Гетьмана Івана Мазепи — як один з «вічних образів» світової літератури; чи про участь у доповіді на Міжнародному з'їзді славістів, присвяченій постаті Пушкіна — в розрізі українського, польського та чеського письменства (співдоповідачі Н.С. Крутікова, Ю.Л. Булаховська, А.Р. Волков.). Можна згадати також кандидатську дисертацію про білоруські, польські та російські казки. Все це існує в доробку вченого в непорушній єдності праці наукової та викладацької у вузі. А така різноманітність вимагає неабияких конкретних знань, вміння мислити теоретично й «методично».

Я сприймала та сприймаю Анатолія Романовича в численному колісї і дуже активному гроні українських і російських славістів-зарубіжників (Г.Д.Вервеса, В.П.Ведіної, В.І.Шевчука, А.В.Горецького, І.К.Горського, яких серед нас вже немає) і теж у досі активному, проте, на жаль, дивно нечисленному колі славістів: С.В.Нікольського, В.А.Хорева, О.З.Цибенко — з Москви; Р.Т.Кирчіва, Н.Х.Копистянської, В.А.Моторного — зі Львова; Л.К.Вахніної, В.О.Захаржевської, Р.П.Радишевського, Г.М.Сиваченко — з Києва і самого А.Р.Волкова — з Чернівців. До робіт по з'їздах славістів і всеукраїнських конференціях — у часовому відношенні — між тими з'їздами — треба долучити виступи в Києві, Львові, Одесі, Вінниці, Ужгороді та, звичайно ж, у Чернівцях. Якби мені доручили зараз написати коротенькі «звіти-спогади» про ті конференції, я б не могла їх скласти, обминувши постать А.Р.Волкова. Слід говорити про нього і як наукового керівника цілої низки здібних аспірантів; як про члена Наукових рад, як опонента при захистах кандидатських і докторських дисертацій; а також як активного учасника бурхливих дискусій на теми з теорії літератури (переважно на славістичному матеріалі).

А ще я сприймаю Анатолія Романовича як «наставника» (хоча він старший від мене лише на декілька років), приміром, як опонента по кандидатській дисертації початку 70-х років мого вже, на жаль, покійного чоловіка Юрія Зиновійовича Крутя (богеміста за фахом) на тему «Володимир Мінач і шляхи розвитку словацької повоєнної прози»; головне ж, — як мого власного опонента по докторській дисертації в Ленінградському університеті середини 80-х років. Мій дисертаційний рукопис був написаний тоді російською мовою на матеріалах уже виданих в Україні — українською мовою — п'яти монографій, та все одно, як цілісне дослідження, — не виданий і досі. Дарма що тема було широка й цікава: «Польська поезія 40-70-х років ХХ сторіччя в її взаємодії з російською, українською й білоруською літературами».

Ще хочу додати, що той органічний зв'язок, який існує в біографії нашого ювіляра, — між роботою суто науковою, працею для «популярних» видань (як-от «Лексикон» чи колективних монографій) та вузівським постійним викладанням—притаманний далеко не всім, хто має формальний науковий ступінь доктор філологічних наук і звання професора. Адже дисертаційні захисти і звання професора треба насправді «виборювати», а не просто своєчасно одержувати (як це інколи виглядає на недосвідчене око) і мати відповідне терпіння та темперамент. Про це колись влучно написав у своєму сатиричному вірші польський поет Леон Пастернак «Pietrzus trudności» (тобто «долати труднощі поверхів»).

Своєрідно в чомусь допомагало в нашому творчому життєписі (маю на увазі І.О.Дзевєріна, А.Р.Волкова і себе), а часом заважало те, що ми були «дітьми професури» — мій батько був відомим мовознавцем; батько Анатолія Романовича — відомим професором в галузі фольклористики та літературознавства; Дзевєріна — теж відомим гуманітарієм, а таких нас було не так уже й багато серед філологічних кіл України. Тому ми й по-дружньому ставилися одне до одного і чим могли тим творчо допомагали. Я й зараз високо ціную науковий здобуток і наукову щоденну працю А.Р.Волкова, радо підтримую його у вигляді рецензій (вже опублікованих, наприклад, у журналі «Всесвіт») та переданих до друку, як-от і ця, що я її зараз пишу.

Київ. Червень 2005 р.

Стаття надійшла до редакції 27.09.2006